

Świat po zakończeniu zimnej wojny. Mocarstwowa rola Stanów Zjednoczonych

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Audiobook](#)
- [Film + Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

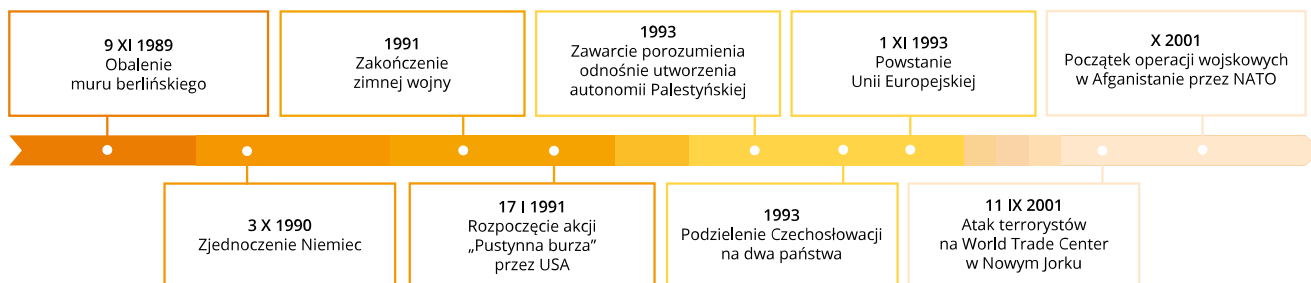
- Cytat za: *Europa. Nasza historia. Klasa 8: Od wybuchu II wojny światowej do czasów współczesnych*, Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2020, s. 153.

Świat po zakończeniu zimnej wojny. Mocarstwowa rola Stanów Zjednoczonych

Amerykańska próba jądrowa

Źródło: Wikipedia.org, domena publiczna.

Powstanie Federacji Rosyjskiej, rozpad Związku Sowieckiego i zawiązanie Wspólnoty Niepodległych Państw (WNP) oznaczało zakończenie zimnej wojny między Wschodem a Zachodem. Władze nowej Rosji, które zwycięsko wyszły z walki o przywództwo, zadeklarowały zakończenie zimnowojennej rywalizacji z USA, demokratyzację kraju i odejście od polityki wrogości. Po rozpadzie ZSRS Stany Zjednoczone stały się jedynym mocarstwem i niekwestionowanym liderem tzw. świata zachodniego.

Źródło: Contentplus.sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Twoje cele

- Opiszysz, jaką rolę w świecie postzimnowojennym odgrywają Stany Zjednoczone.
- Ocenisz, kto skorzystał na zakończeniu zimnej wojny i następujących przemianach.

- Koniec historii czy starcie cywilizacji? Przeanalizujesz nową wizję sił światowych, jaką po zakończeniu zimnej wojny przedstawiali Francis Fukuyama i Samuel Huntington.

Przeczytaj

Wojna w Zatoce Perskiej

Sukces, jakim było rozbicie bloku komunistycznego w Europie, oraz przewaga gospodarcza i militarna USA sprawiły, że po zakończeniu [zimnej wojny](#) Stany Zjednoczone jeszcze bardziej zaangażowały się w globalną politykę. Występowały przy tym jako rzecznik demokracji i wolnego rynku, a także pokoju, choć swe cele często realizowały pod groźbą bądź przy użyciu siły wojskowej.

Okazją do zaprezentowania się jako supermocarstwo i obrońca pokoju była wojna w Zatoce Perskiej, za prezydentury George'a Busha seniora – gdy 2 sierpnia 1990 r. Irak dokonał inwazji na sąsiedni Kuwejt.

Personel wojskowy USA przeszukuje gruzy po tym, jak magazyn wojskowy został trafiony pociskiem balistycznym R-17, tzw. Al-Hussein w Dhahran, Arabia Saudyjska. Wyjaśnij, z jakimi zagrożeniami związana jest ingerencja innych wojsk w lokalne konflikty.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Już 17 stycznia 1991 r. armia Stanów Zjednoczonych z mandatu (czyli z upoważnienia) ONZ rozpoczęła operację „Pustynna Burza”. Lotnictwo amerykańskie przeprowadziło serię nalotów na obiekty wojskowe i strategiczne (jak mosty, lotniska), a w lutym ruszyła ofensywa lądowa. Po niespełna dwóch miesiącach działań armia iracka uległa ogromnej przewadze wojsk interwencyjnych i w lutym 1991 roku [Saddam Husajn](#) został zmuszony do podpisania rozejmu. Irak musiał wycofać się z Kuwejtu i zapłacić ogromne odszkodowania. W wojnie wzięły udział także [kontyngenty](#) pokojowe z innych państw (m.in. 300 żołnierzy polskich), decydującą rolę odegrali jednak Amerykanie, którzy przysłali największą liczbę wojsk i sprawowali dowództwo nad operacją.

Proces pokojowy na Bliskim Wschodzie

Wyrazem dominacji USA była chęć regulowania problemów występujących w różnych częściach świata, nie tylko poprzez militarną interwencję, ale również udział w negocjacjach pokojowych – jak było to na Bliskim Wschodzie.

W latach 80. i 90. XX wieku Palestyńczycy kontynuowali walkę o utworzenie własnego państwa lub przynajmniej rozszerzenie autonomii na terytorium Izraela. Najważniejszym ugrupowaniem, które z czasem zaczęto uważać za ich oficjalną reprezentację, była Organizacja Wyzwolenia Palestyny. W 1993 r., dzięki mediacji międzynarodowej, zakończyły się rozmowy między rządem Izraela a OWP. Podpisano wówczas w Oslo układ, zgodnie z którym organizacja to uznała istnienie państwa Izrael, a Izrael zgodził się na utworzenie w Strefie Gazy i na Zachodnim Brzegu Jordanu Autonomii Palestyńskiej, czyli wydzielonego obszaru zamieszkanego przez Palestyńczyków. Na czele autonomii jako prezydent stanął w 1994 r. przywódca OWP, Jasir Arafat.

Premier Izraela Icchak Rabin, prezydent USA Bill Clinton i przewodniczący OWP Jasir Arafat.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Nie zakończyło to jednak konfliktu między Żydami i Arabami. Palestyńscy fundamentaliści dążyli bowiem do całkowitego zniszczenia Izraela i nasilili ataki [terrorystyczne](#), wymierzone głównie w ludność cywilną. Z kolei radykałowie izraelscy nawoływali do bezwzględnej rozprawy z powstańcami i odrzucali projekty jakiegokolwiek autonomii. W tej sytuacji rozmowy, których inicjatorem wielokrotnie były Stany Zjednoczone, a zwłaszcza prezydent George W. Bush, zakończyły się niepowodzeniem. Izrael do dziś jest areną częstych zamachów bombowych i ataków raketowych, dokonywanych przez członków arabskich organizacji terrorystycznych, a także represji i akcji odwetowych ze strony wojska i władz Izraela. Mimo prób mediacji USA w krajach arabskich są postrzegane nie jako neutralne państwo, lecz jako izraelski sojusznik.

Wojna z terroryzmem

Atak terrorystów islamskich na bliźniacze wieże World Trade Center (były głównymi częściami Światowego Centrum Handlu) w Nowym Jorku oraz Pentagon, siedzibę Departamentu Obrony Stanów Zjednoczonych, 11 września 2001 r. zmienił nieco obraz polityki amerykańskiej wobec świata. Na pierwszy plan wysunęła się walka z terroryzmem, przede wszystkim islamskim. Oprócz podjęcia środków zapobiegawczych – wzmożonej kontroli w obiektach szczególnie narażonych na ataki (lotniska, ambasady itp.) – Amerykanie pod hasłem wojny z terroryzmem rozpoczęli działania wymierzone bezpośrednio w bazy szkoleniowe i państwa wspierające terroryzm lub zagrażające pokojowi na świecie. Przykładem tych działań są amerykańskie interwencje w Iraku i Afganistanie.

Południowa wieża World Trade Center (za kulą ognia) tuż po uderzeniu samolotu lotu 175, 11 września 2001 roku. Atak, w którym zginęły prawie 3 tys. ludzi, zapoczątkował nową erę w walce z terroryzmem i zmienił spojrzenie opinii publicznej na problem fundamentalizmu islamskiego. Wyjaśnij, czym jest fundamentalizm.

Źródło: Robert from New York, USA, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 2.0.

Rozwój nowoczesnych technologii wojskowych umożliwił Stanom Zjednoczonym większą niż dotychczas precyzję działań militarnych. Ataki powietrzne wymierzone w strategiczne cele (bazy wojskowe, zakłady przemysłowe, infrastrukturę) do minimum sprowadziły zarówno straty własne, jak i wśród ludności cywilnej

przeciwnika. Taki sposób prowadzenia wojny był odpowiedzią na krytykę interwencji zbrojnych ze strony organizacji pacyfistycznych.

Trwa wczytywanie danych ..

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D6wWt8DNl>

Nagranie filmowe dotyczące świata po zakończeniu zimnej wojny.

Słownik

kontyngent

(z łac. *contingens*, D. *contingentis* – graniczący, przypadający w udziale) tutaj: jednostki wojskowe danego państwa pełniące służbę w międzynarodowych siłach zbrojnych

Mosad

(z hebr. *Ha-Mosad le-Modi'in u-le-Tafkidim Mejuchadim* – Instytut do spraw Wywiadu i Zadań Specjalnych) izraelska agencja wywiadowcza, której zadaniem jest gromadzenie danych wywiadowczych, np. politycznych i gospodarczych, poza granicami kraju; utworzona 1 kwietnia 1951 roku jako Instytut Koordynacji; nazwę Mosad nadano jej w 1963 roku

terroryzm

wszystkie działania przestępcze skierowane przeciwko państwom, których celem jest wytworzenie stanu terroru w umysłach ludzi, grup osób lub społeczeństwa

zimna wojna

stosunki panujące między Związkiem Sowieckim a mocarstwami zachodnimi, ze Stanami Zjednoczonymi na czele, od okresu po zakończeniu II wojny światowej do rozpadu ZSRS w 1991 r.

Słowa kluczowe

USA, NATO, wojna w Zatoce Perskiej, Bliski Wschód, terroryzm, świat na przełomie tysiącleci

Bibliografia

Czy koniec historii?, praca zbiorowa, przeł. B. Stanosz, Warszawa 1991*.*

S. P. Huntington, *Zderzenie Cywilizacji i nowy kształt ładu światowego*, przeł. H. Jankowska, Warszawa 2008.

J. Tyszkiewicz, E. Czapiewski, *Historia powszechna. Wiek XX*, Warszawa 2010.

Wielka historia świata. Tomy 1-12 (praca pod patronatem Polskiej Akademii Umiejętności), Świat Książki 2004-2006.

Audiobook

Polecenie 1

Zapoznaj się z audiobookami i wykonaj kolejne polecenia.

Źródło: *Czy koniec historii?*, praca zbiorowa, przeł. B. Stanosz, Warszawa 1991 (ze wstępu).

Źródło: Samuel P. Huntington, *Zderzenie Cywilizacji i nowy kształt ładu światowego*, przeł. H. Jankowska, Warszawa 2008, s. 16–23.

Polecenie 2

Porównaj obie wizje układu sił. Określ, która z nich jest ci bliższa. Uzasadnij odpowiedź.

Polecenie 3

Wymień przesłanki, które w 1989 r. uzasadniały twierdzenia Fukuyamy.

Film + Sprawdź się

Polecenie 1

Zapoznaj się z filmem i wykonaj kolejne polecenia.

Trwa wczytywanie danych ..

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DjRyYodCA>

Nagranie filmowe dotyczące świata po zakończeniu zimnej wojny.

Polecenie 2

Wyjaśnij, kto skorzystał na zakończeniu zimnej wojny.

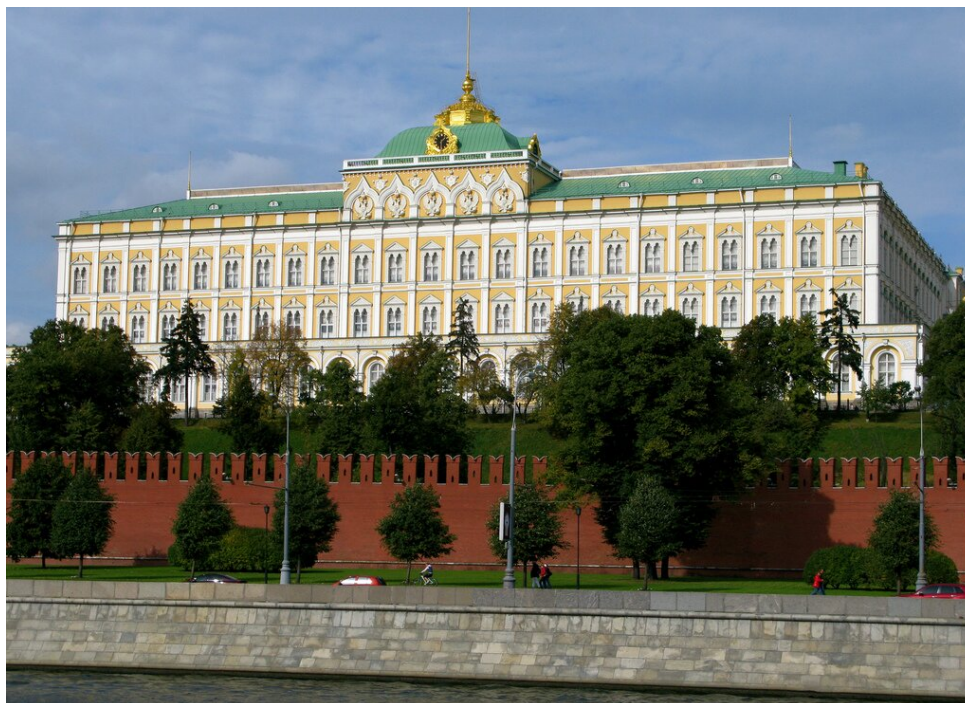
Polecenie 3

Opisz wzrost znaczenia Stanów Zjednoczonych na świecie po 1990 r.

Ćwiczenie 1

Poniżej zamieszczono dwie fotografie przedstawiające Wielki Pałac Kremłowski w Moskwie. Określ, które ze zdjęć zostało wykonane po upadku Związku Sowieckiego. Odpowiedź uzasadnij.

A

Źródło: Ed Yourdon from New York City, USA, licencja: CC BY-SA 2.0.

B

Źródło: Steve/Ruth Bosman, Wikimedia Commons, licencja: CC BY 2.0.

Ćwiczenie 2

Nazwij zjawisko charakterystyczne dla świata post-zimnowojennego opisane w poniższym tekście źródłowym, a następnie podaj przykład XXI-wiecznego wydarzenia związanego z tym zjawiskiem.

” [...] świadome wywoływanie i wykorzystywanie strachu za pomocą siły lub groźenia siłą w celu osiągnięcia zmian politycznych.[...] Charakterystyczną cechą [...] jest [tu] ukierunkowanie na osiągnięcie dalekosiężnych efektów psychologicznych poprzez bezpośrednie ofiary czy cele ataków [...]. Chodzi o wywołanie wśród szerokiej „publiczności docelowej” i o skuteczne jej zastraszenie. [...] Poprzez jawność osiąganą za pomocą aktów przemocy [...] [próbuje się] środkami nacisku uzyskać wpływy i władzę [...].

Cytat za: *Europa. Nasza historia. Klasa 8: Od wybuchu II wojny światowej do czasów współczesnych*, Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2020, s. 153.

Dla nauczyciela

Autor: Joanna Kalinowska

Przedmiot: Historia

Temat: Świat po zakończeniu zimnej wojny. Mocarstwowa rola Stanów Zjednoczonych

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

LIV. Świat na przełomie tysiącleci. Uczeń: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

3) charakteryzuje nowe zagrożenia dla ładu międzynarodowego.

Kształowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- wyjaśnia, jak przedstawiała się sytuacja w Europie i na świecie po zakończeniu zimnej wojny.
- wskazuje, jaką rolę przyjęły na siebie Stany Zjednoczone w świecie postzimnowojenny.
- przedstawia zagrożenia dla ładu międzynarodowego.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych;

- analiza materiału źródłowego (porównawcza);
- dyskusja.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Faza wstępna:

1. Nauczyciel określa cel zajęć i informuje uczniów o ich planowanym przebiegu. Wyświetla na tablicy temat lekcji.
2. Nauczyciel poleca uczniom przygotować w parach pytania z nim związane. Czego uczniowie chcą się dowiedzieć? Co ich interesuje w związku z tematem lekcji? Będą to obowiązujące ich kryteria sukcesu.
3. Prowadzący poleca, aby wybrana osoba przypomniała, czym była zimna wojna i w jaki sposób wpływała na sytuację polityczną, gospodarczą oraz społeczną Europy oraz świata. W razie potrzeby uzupełnia i koryguje odpowiedź ucznia.

Faza realizacyjna:

1. Praca z tekstem. Uczniowie indywidualnie zapoznają się z treścią w sekcji „Przeczytaj” i zapisują na kartkach minimum pięć pytań do tekstu. Wybrana osoba zbiera pytania do urny. Nauczyciel dzieli uczniów na 5-osobowe grupy, które losują pytania z puli i przygotowują odpowiedzi. Zespół, który jest gotowy, zgłasza się i przedstawia rezultaty swojej pracy. Pozostali uczniowie wraz z nauczycielem weryfikują poprawność odpowiedzi.
2. Praca z pierwszym multimedialnym („Audiobook”). Wybrana osoba czyta polecenie nr 2: „Porównaj obie wizje układu sił. Określ, która z nich jest ci bliższa. Uzasadnij odpowiedź” z sekcji „Audiobook”. Po zapoznaniu się z materiałem uczniowie dzielą się na 4- lub 5-osobowe grupy i opracowują odpowiedzi. Po ustalonym wcześniej czasie przedstawiciel wskazanej (lub zgłaszającej się na ochotnika) grupy prezentuje propozycję odpowiedzi, a pozostali uczniowie ustosunkowują się do nich. Nauczyciel w razie potrzeby uzupełnia je.

3. Nauczyciel wprowadza uczniów w treść polecenia nr 3 „Wskaż przesłanki, które w 1989 r. uzasadniały twierdzenia Fukuyamy?”. Uczniowie wykonują je w parach, a następnie porównują swoje rozwiązanie z innym zespołem omawiając kolejno wykonane kroki.
4. Praca z drugim multimedium („Film + Sprawdź się”). Nauczyciel czyta polecenie nr 2 („Wyjaśnij, kto skorzystał na zakończeniu zimnej wojny”) i prosi uczniów, aby w parach przygotowali rozwiązanie na podstawie materiału, który zaraz zostanie wyświetlony. Następnie uczniowie zgłaszają swoje propozycje. Nauczyciel dopytuje uczniów, czy zgadzają się ze stanowiskiem eksperta. A może mają własne propozycje? Krótka dyskusja.

Faza podsumowująca:

1. Nauczyciel ponownie wyświetla na tablicy temat lekcji zawarty w sekcji „Wprowadzenie” i inicjuje krótką rozmowę na temat kryteriów sukcesu. Czego uczniowie się nauczyli?
2. Na zakończenie nauczyciel podsumowuje przebieg zajęć i pracę uczniów, może ocenić pracę uczniowskich grup.

Praca domowa:

1. Wykonaj polecenie nr 3 z sekcji „Film + Sprawdź się”.
2. Wykonaj ćwiczenia nr 1 i 2 z sekcji „Film + Sprawdź się”.

Materiały pomocnicze:

Czy koniec historii?, praca zbiorowa, przeł. B. Stanosz, Warszawa 1991*.*

S. P. Huntington, *Zderzenie Cywilizacji i nowy kształt ładu światowego*, przeł. H. Jankowska, Warszawa 2008.

J. Tyszkiewicz, E. Czapiewski, *Historia powszechna. Wiek XX*, Warszawa 2010.

Wielka historia świata. Tomy 1-12 (praca pod patronatem Polskiej Akademii Umiejętności); Świat Książki 2004-2006.

Wskazówki metodyczne:

- Uczniowie mogą zapoznać się przed lekcją z sekcją „Audiobook”, aby przygotować się do późniejszej pracy.